

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/83449,Rabowski-Ferdynand.html>
2021-12-09, 08:44

Rabowski Ferdynand

RABOWSKI Ferdynand (5 II 1884, Włocławek – 13 IV 1940, Zakopane), geolog, badacz Alp i Karpat. Syn Juliusza Eugeniusza, przedsiębiorcy, i Anny Wiktorii z Braunów.

Uczył się w gimnazjum w Warszawie (1897–1900), a później prywatnie w Zakopanem. Uprawiał taternictwo podejmując m.in. próbę przejścia głównej grani Tatr. Poznał M. Limanowskiego, geologa samouka, współpracownika Muzeum Tatrzańskiego. Jemu zawdzięczał podstawy wiedzy o budowie gór oraz udziałowi w przygotowywanej w 1903 wycieczce w Pieniny i Tatry Międzynarodowego Kongresu Geologicznego. Był to jeden z powodów podjęcia przez R. studiów geograficznych u E. Brücknera w uniwersytecie w Bernie. W 1904 przeniósł się na geologię u M. Lugeona w uniwersytecie w Lozannie, czołowego propagatora górotwórczej teorii budowy płaszczowinowej Tatr i Pienin oraz Alp. Z mistrzem pozostał w kontakcie po studiach, głównie jako pracownik Szwajcarskiej Komisji Geologicznej (do 1920). Na jej polecenie, jako wprawny alpinista, wykonał arkusz mapy w skali 1 : 50 000 Simmenthal w Prealpach. W czasie jej sporządzania poszerzył zdjęcie o obszar sąsiedni. Kartograficznym rezultatem tego rozpoznania była, sporządzona w latach 1906–11, mapa *Simmental et Diemtigal* (1912). Ogłoszony w 1920 pierwszy zeszyt rozprawy *Les Préalpes entre le Simmental et le Diemtigal*, fasc. 1 (*Tectonique et description détaillée*), stał się podstawą uzyskanego doktoratu.

Chory na płuca nie podejmował prób wstąpienia do Legionów. Po powstaniu w Warszawie w 1919 Państwowego Instytutu Geologicznego (PIG), opuścił Szwajcarię. Zatrudniony w nowej placówce, skierowany został do badań w Tatrach. Na początku rozwiązał jeden z najważniejszych problemów pasma wierzchowego Tatr w Czerwonych Wierchach. W notatce *O trąsach wierzchowym w Tatrach* (1921) wykazał, że uważane od dziesięcioleci za

dolnojurańskie wapienie są starsze. Na tej podstawie przedstawił nowoczesne ujęcie budowy geologicznej dwóch odmiennych tektonicznie obszarów: południowego, zw. wierchowym, i północnego – zw. reglowym. Ogłoszone rozprawy: wspólnie z W. Goetlem *Budowa Tatr. Pasma reglowe* (1925) oraz samodzielnie *Budowa Tatr. Pasma wierchowe* (1925), stanowiły podstawy do bardziej szczegółowych badań, które poprzedzone zostały sporządzeniem mapy topograficznej Tatr Polskich, w pracach nad którą R. i Goetel uczestniczyli jako konsultanci.

Plany badawcze PIG narzucały rozpoznanie w obszarach Karpat miejsc atrakcyjnych złożowo. R. polecono rozpoznanie w Pieninach, w okolicy Przemyśla oraz w terenach z ropą naftową Beskidów. Pasmu skalic karpackich na północ od Tatr poświęcił więcej uwagi, podając wyniki m.in. w artykule *Skalki i ich rola w łańcuchu karpackim* (1925), przeprowadzając porównanie ich różnych kompleksów skalnych z tatrzańskim. Stale jednak wracał w Tatry, prowadząc także porównawcze rozpoznanie w sąsiednich obszarach Słowacji. Spostrzeżenia przedstawił w 1930 w przewodniku Zjazdu Polskiego Tow. Geologicznego oraz w artykule *Cztery przekroje geologiczne między Doliną Kościeliską a Doliną Kondratową* (1931), wykazując, że na wierchowym autochtonie znajdują się dwie wielkie fałdy: dolny – Czerwonych Wierchów, i górny – Giewontu. Nad tym są, później nasunięte z południa, płaszczowiny reglowe.

R. nie zaprzestał badań po 1933, gdy – wskutek redukcji personelu PIG – stracił pracę. Pozyskiwał skromne środki z Muzeum Ziemi oraz Funduszu Kultury Narodowej. Mieszkał wówczas w Zakopanem, dłużej nocując w namiocie wysoko w górach. Sporządzał wówczas mapę serii wierchowej (druk pośmiertnie w 1953). Opublikował wtedy *Uwagi dotyczące się tektoniki trzonu krystalicznego Tatr* (1938), oraz *Jaworzyna i jej zagadnienia geologiczne w nauce polskiej* (1939). Mimo kłopotów ze zdrowiem, kilka dni przed śmiercią wybrał się do Doliny Chochołowskiej, by uściślić wcześniejsze spostrzeżenia.

Notatki R. ocalały (dziś ich część w Muzeum Ziemi PAN). Po wojnie korzystali z nich zwłaszcza Z. Kotański, W. Jaroszewski

i Z. Wójcik. Dzięki zabiegom S. Sokołowskiego, dwie z nich ukazały się w 1954: *Stosunki strukturalne tatrzańskich płaszczowin reglowych na prawym zboczu Doliny Kościeliskiej w okolicy Uplazu Miętusiego i ich znaczenie* i *Badania w grupie Kominów Tylkowych wykonane w r. 1938*. Ogłoszono zestaw opracowań R. *Serie wierchowe w Tatrach Zachodnich* (1959; przygotował do druku Z. Kotański, pod red. S. Sokołowskiego).

PSB (Z. Wójcik).

W. Goetel: *Ferdynand Rabowski 1884–1940*, „Roczniki Polskiego Towarzystwa Geologicznego”, t. 19, 1949, s. 241–248; J.B. Miecznik: *O losach polskich geologów*, Warszawa 2017, s. 113–124.

Zbigniew Wójcik

[Poprzedni](#)
[Następny](#)